

Wybory do sejmiku województwa pomorskiego w 1998 i 2002. Czy jest szansa na zmiany w układzie sił politycznych?

Wprowadzenie

Rok 1998 charakteryzował się przygotowywaniem założeń m.in. reformy administracji publicznej, której celem była reorganizacja instytucjonalno-kompetencyjna i przestrzenna państwa. Powrót do modelu trójstopniowego podziału terytorialnego państwa^[2] wprowadzony od 1 stycznia 1999 r., charakteryzował się utworzeniem 16 województw, 308 powiatów, 65 miast na prawach powiatu i 2489 gmin. Powiaty, „nowe” województwa stały się jednostkami samorządowymi, którym określono ustrój, nadano kompetencje i zadania.

Nowo powstałe województwo pomorskie zostało utworzone z województwa gdańskiego oraz części województw: słupskiego, bydgoskiego, elbląskiego^[3]. Objęło obszar 18310 km², zamieszkały przez 2,2 mln mieszkańców.

[1] ORCID: 0000-0002-0589-7879.

[2] Podczas przygotowań i opracowywania projektów podziału administracyjnego państwa, głównym założeniem było wprowadzenie trój- a nie dwustopniowego podziału. Dlatego wszystkie projekty zmiany podziału terytorialnego, inne niż „trójstopniowy”, nie były rozpatrywane. Powrót do trójstopniowego podziału terytorialnego rozumiany był jako odtworzenie poziomów podziału z okresu XX-lecia międzywojennego.

[3] Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu trójstopniowego zasadniczego podziału terytorialnego państwa, Dz. U 1998, nr 96, poz. 603.

Województwo składa się z 16 powiatów ziemskich, 4 miast na prawach powiatu (Gdańsk, Gdynia, Sopot, Słupsk) oraz 123 gmin (25 miejskich, 17 miejsko-wiejskich, 81 wiejskich).

Zróżnicowanie demograficzno-przestrzenne oraz społeczno-historyczne województwa ma istotne znaczenie w kształtowaniu postaw politycznych i orientacji wyborczych jego mieszkańców. Województwo cechuje duża koncentracja ludności w miastach (ok. 68%, w tym w Trójmieście – 35%) oraz gminach nadmorskich (40%). Obecni mieszkańcy to potomkowie autochtonicznych Kaszubów, Polaków, przesiedleńców z Kresów Wschodnich oraz południowej Polski w ramach akcji „Wisła”^[4].

Pomorze – to kolebka NSZZ „Solidarności”, miejsce narodzin ruchu strajkowego, buntu wobec ówczesnych władz państwowych, wyrażania niezadowolenia ze sposobu zarządzania państwem. Dokonujące się przemiany polityczno-społeczne w latach 80. i 90. XX w. przyczyniły się do zmian w zachowaniach wyborczych mieszkańców, czego efektem były wyniki elekcji wyborczych.

Sejmik województwa pomorskiego – wybory w 1998 i 2002 roku

Utworzenie samorządowego województwa oznaczało określenie jego ustroju, a tym samym zasad wyłaniania jego władz. Pierwsze wybory do sejmików województw odbyły się 11 października 1998 r. na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. – Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw^[5]. Radnych do sejmiku województwa wybierano z zastosowaniem ordynacji proporcjonalnej z przelicznikową metodą d’Hondta i 5% progiem wyborczym. Województwo pomorskie zostało podzielone na 8 okręgów wyborczych, z których wybierano łącznie 50 radnych.

W 2002 r. kolejne wybory samorządowe przeprowadzono 27 października. Po raz drugi wybierano radnych do sejmiku województwa pomorskiego, ale

[4] J. Jańczak, *Walka w mateczniku Solidarności. Wybory do sejmiku województwa pomorskiego*, [w:] *Wybory do sejmików województw w 2006 roku*, R. Alberski, M. Cichosz, Ł. Tomczak (red.), Wrocław 2010, s. 180.

[5] Dz. U. 1998, nr 95, poz. 602.

zasady ich wyboru zostały zmienione. Przede wszystkim zredukowano liczbę wybieranych radnych – z 50 do 33, co skutkowało zmianą liczby i wielkości okręgów wyborczych^[6]. Znowelizowane prawo wyborcze spowodowało konieczność korekty podziału województwa z 8 na 5 okręgów wyborczych. Ponadto, nowelizacja dotyczyła sposobu tworzenia komitetów wyborczych, zasad prowadzenia kampanii wyborczej, jej finansowania. Liczba uprawnionych do głosowania wynosiła 1.656.450 osób^[7].

Tabela 13.1. Podmioty uczestniczące w elekcjach do sejmiku województwa pomorskiego w 1998 i 2002 r.

Charakter podmiotów	Wybory 1998	Wybory 2002
Podmioty uczestniczące w wyborach (ogółem)	9	13
Komitety wyborcze partii politycznych (koalicji partii)	8	8
Komitety wyborcze organizacji	1	-
Komitety wyborcze wyborców	-	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW

Tabela 13.2. Liczba okręgów i ich granice w wyborach do sejmiku województwa pomorskiego w 1998 i 2002 roku.

Wybory 1998			Wybory 2002		
Okręg	Granice okręgu	Liczba mandatów	Okręg	Granice okręgu	Liczba mandatów
1	bytowski, chojnicki, człuchowski,	5	1	bytowski, chojnicki, człuchowski, Słupsk, powiaty: słupski, lęborski	7
2	Słupsk, powiaty: słupski, lęborski	6	2	Gdynia, Sopot, powiaty: wejherowski, pucki	8
3	wejherowski, pucki, kartuski, kościerski	9	3	Gdańsk	7

[6] Ustawa z 11 kwietnia 2002 r. o zmianie ustaw: o samorządzie gminnym, samorządzie powiatowym, samorządzie województwa, o administracji rządowej w województwie oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz. U. 2001, nr 45, poz. 497.

[7] <https://wybory2002.pkw.gov.pl/sejmik/gw1/w22/index.html>, [dostęp: 24.03.2023]

Wybory 1998			Wybory 2002		
Okręg	Granice okręgu	Liczba mandatów	Okręg	Granice okręgu	Liczba mandatów
4	Gdynia, Sopot	7	4	kartuski, kościerski, gdański, starogardzki	6
5	Gdańsk dzielnice: Nowy Port, Letnica, Młyniska, Stogi z Przeróbką, Krakowiec-Górki Zachodnie, Wyspa Sobieszewska, Olszynka, Rudniki, Śródmieście, Orunia-Św.Wojciech-Lipce, Chełm (z dzielnicą Gdańsk-Południe), Wzgórze Mickiewicza, Siedlce, Aniołki, Suchanino, Piecki-Migowo, Brętowo, Matarnia, Kokoszek, VII Dwór	6	5	kwidzyński, nowodworski, malborski, sztumski, tczewski	5
6	Gdańsk dzielnice: Wrzeszcz, Ząska Młyniec, Ząska Rozstaje, Brzeźno, Przymorze Wielkie, Przymorze Małe, Żabianka-os. Wejhera-Jelitkowo-Tysiąclecia, Strzyża, Oliwa, Osowa	5			
7	gdański, starogardzki, tczewski	7			
8	malborski, nowodworski, kwidzyński	5			
Łączna liczba mandatów		50	Łączna liczba mandatów		33

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Rywalizacja wyborcza w 1998 i 2002 r.

Wybory samorządowe w 1998 r. uznaje się za jedne z najtrudniejszych pod względem technicznym – liczba kart do głosowania („do gminy, powiatu, sejmiku wojewódzkiego”), wielu kandydatów na listach wyborczych, co nie

ułatwiało wyboru oraz brak wiedzy, czym nowo wybrani radni powiatowi i sejmikowi będą się zajmowali – wybory odbywały się na dwa miesiące przed powołaniem instytucji, do których byli wybierani^[8].

Do rywalizacji o miejsce w sejmiku województwa pomorskiego przystąpiły komitety wyborcze ugrupowań politycznych: Akcji Wyborczej Solidarność, Sojuszu Lewicy Demokratycznej, Przymierza Społecznego (PSL–UP–KPEiR), Unii Wolności, Ruchu Patriotycznego OJCZYŻNA, „Rodziny Polskiej”, Chadecji III RP, Unii Polityki Realnej, a także lokalny komitet wyborczy, powołany przez stowarzyszenie społeczno-gospodarcze – Przymierze Ziemi Zaborskiej 2010 Brusy.

Wśród kandydatów na radnych do sejmiku znalazło się wielu parlamentarzystów, których nazwiska były rozpoznawalne i mogły „przyciągnąć” głosujących do urn wyborczych, m.in. Bogdan Lis (UW), Edmund Krasowski (AWS), Sławomir Szatkowski (PSL–UP–KPEiR), Wanda Kustrzeba (SLD), Feliks Pieczka (ZChN)^[9].

Kampania wyborcza była dość skromna. Kandydaci wykorzystali tradycyjne techniki promocji – plakaty, ulotki, organizowali liczne spotkania – festyny przedwyborcze, na które zapraszali poprzez ogłoszenia, np. w prasie lokalnej^[10]. Na łamach lokalnych dzienników („Dziennik Bałtycki”, „Głos Wybrzeża”, „Wieczór Wybrzeża”) publikowano wywiady z kandydatami, zarezerwowane strony gazet zadrukowywano zdjęciami kandydatów. Sporadycznie prezentowano materiał informacyjny o kampanii wyborczej, raczej donoszono, w jaki sposób nie powinno się jej prowadzić, np. oklejenie butelek piwa ulotką wyborczą, zrywanie plakatów. Zamieszczane ulotki wyborcze w prasie lokalnej, często „ginęły” w działach reklam i ogłoszeń. Z rozwieszonych plakatów dało się odczytać hasła wyborcze: Unia Wolności – „*Nas wybierz – od nas wymagaj*”, Ruch Patriotyczna Ojczyzna – „*Tyle Ojczyzny, ile własności i sprawiedliwości*”, Akcja Wyborcza Solidarność – „*Człowiek, praca edukacja*”, „*Dla Ciebie, Twojej Rodziny: praca, bezpieczeństwo, zdrowie, szkoły, dobre drogi, czyste ulice*”.

[8] T. Zarycki, *Wybory samorządowe w 1998 r.*, [w:] *Decentralizacja terytorialnej organizacji kraju: założenia, przygotowanie, ustawodawstwo*, G. Gorzelak (red.), Warszawa 1999, s. 39-40.

[9] *Byli parlamentarzyści startują do samorządów*, „Dziennik Bałtycki” 6.10.1998, s. 6.

[10] Np. „Dziennik Bałtycki” 1998, nr 231, 233, 235; „Głos Wybrzeża” 1998, nr 175, 177.

Nieco inaczej rysowała się sytuacja wyborów w 2002 r., gdyż o mniejszą liczbę miejsc w sejmiku województwa pomorskiego rywalizowała większa liczba kandydatów, zarejestrowanych przez 13 komitetów wyborczych. Komitety te zarejestrowały 58 list wyborczych, na których łącznie znalazło się 505 kandydatów, walczących o 33 miejsca w sejmiku. Swoje komitety wyborcze zarejestrowały: Liga Polskich Rodzin (LPR), Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej (SRP), Koalicja Sojuszu Lewicy Demokratycznej i Unii Pracy (SLD–UP), Alternatywa Partia Pracy (APP), Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL), Platforma Obywatelska–Prawo i Sprawiedliwość (PO–PiS), Krajowa Partia Emerytów i Rencistów (KPEiR), Konserwatywno-Liberalna Partia Unia Polityki Realnej (K–LPUPR) oraz wyborcy – tworząc KW Wyborców Unia Samorządowa, KW Wyborców Antyklerykalna Polska, KW Wyborców Konfederacja Ruch Obrony Bezrobotnych RP, KW Wyborców Razem Polsce, KW Wyborców Powiatu Tczewskiego – Alternatywa 2002^[11].

Wpływ na jakość kampanii wyborczej miały wydarzenia na scenie politycznej. Słabnące notowania współrządzącego w Polsce SLD–UP wzmogły antagonizmy wewnątrz ugrupowania^[12]. Po załagodzeniu sporów wewnętrznych udało się zamknąć listy kandydatów, którzy do wyborów szli z hasłem *Edukacja, rozwój, praca*. Samoobrona głosiła: *Oni już byli, oni oszukali, oni muszą odejść*. PSL nie zdołało zmienić swojego wizerunku i nadal promowało się pod hasłem: *Polska – nasza wspólna sprawa*, a Liga Polskich Rodzin – *Wygrajmy samorząd dla Polski*^[13].

Zmiana zasad prowadzenia kampanii wyborczej (rygory finansowe) oraz przemiany społeczno-polityczne spowodowały, że model jej prowadzenia musiał się zmienić. Kampania wyborcza w większym stopniu miała charakter personalny – wpływ na zwycięstwo wyborcze miało także nazwisko lidera (tzw. jedynki na liście, lokomotywy wyborcze), a nie jedynie szyldy komitetów wyborczych/partii politycznych.

[11] Dane PKW, <https://wybory2002.pkw.gov.pl/sejmik/dk1/w22/index.html> [dostęp: 21.03.2023].

[12] A. Piasecki, *Wybory parlamentarne, samorządowe, prezydenckie 1989-2002*, Toruń 2004, s.191-192.

[13] Tamże.

Wyniki wyborów do sejmiku województwa I i II kadencji

Zwycięzcą wyborów w 1998 r. okazał się komitet AWS, który zdobył 27 na 50 mandatów w sejmiku (co stanowi 54% ogółu mandatów). SLD uzyskał 16 mandatów, Unia Wolności otrzymała 5 mandatów, a Przymierze Społeczne – tylko 2 miejsca w sejmiku. Porażką – nieuzyskaniem mandatu – zakończył się start regionalnego KW Przymierza Ziemi Zaborskiej 2010 Brusy, na które 2716 uprawnionych do głosowania oddało swój głos, co stanowiło 3,72% głosów w okręgu wyborczym.

Tabela 13.3. Wyniki wyborów do sejmiku województwa pomorskiego w 1998 r. w podziale na okręgi wyborcze (komitety uczestniczące w podziale mandatów).

Okręg	AWS		SLD		PS		UW		RP		komitety regionalne*	
	%	M	%	M	%	M	%	M	%	M	%	M
1	31,05	2	31,10	2	15,64	1	10,15	-	4,94	-	3,72	-
2	30,43	2	38,91	3	9,47	-	12,00	1	5,51	-		-
3	55,95	7	15,54	1	5,08	-	10,44	1	7,14	-		-
4	24,64	5	24,64	2	2,00	-	9,68	-	1,22	-		-
5	43,59	3	23,29	2	1,85	-	18,06	1	5,62	-		-
6	45,14	3	24,56	1	1,92	-	14,52	1	6,41	-		-
7	38,96	4	27,38	2	11,62	1	9,31	-	5,51	-		-
8	22,99	1	36,36	3	11,84	-	17,71	1	5,09	-		-
Łącznie		27		16		2		5				-

* Komitet Wyborczy Przymierza Ziemi Zaborskiej 2010 Brusy zarejestrował listę swoich kandydatów tylko w okręgu 1.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Tabela 13.4. Rozmiar nadreprezentacji w wyborach do sejmiku województwa pomorskiego w 1998 r.

Wyszczególnienie	AWS	SLD	PS	UW
Poparcie (%)	42,12	26,54	7,04	12,28
Mandaty w sejmiku (%)	54,00	32,00	4,00	10,00
Różnica	+11,88	+5,46	-3,04	-2,28
Rozmiar nadreprezentacji	0,28	0,20	-0,43	-0,18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Porównując procent uzyskanego poparcia i procent uzyskanych mandatów (por. tabela 13.4.) można zauważyć, że AWS – wyraźnie dominująca na regionalnej scenie politycznej – była również beneficjentką systemu wyborczego i słabości pozostałych rywali. Ponad 40% poparcie dla tego komitetu skutkowało ponad połową mandatów w sejmiku województwa. Pozytywne efekty systemu wyborczego odnotował również SLD. Natomiast podreprezentowane w sejmiku były Przymierze Społeczne i Unia Wolności.

W wyborach w 2002 r. tylko pięciu komitetom wyborczym udało się wprowadzić swoich kandydatów do sejmiku. Były to: KW Liga Polskich Rodzin – 3 mandaty (uzyskał 10,36% głosów), KW Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej – 6 (14,06%), Koalicyjny KW Sojuszu Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy – 9 (21,62%), Koalicyjny KW Platformy Obywatelskiej – Prawo i Sprawiedliwość – 14 (30,69%), KW Polskiego Stronnictwa Ludowego – 1 (6,27%)^[14].

Tabela 13.5. Wyniki wyborów do sejmiku województwa pomorskiego w 2002 r. w podziale na okręgi wyborcze.

Okręg	SLD-UP		SRP		PO-PiS		LPR		PSL		komitety regionalne*	
	%	M	%	M	%	M	%	M	%	M	%	M
1	26,22	2	18,59	2	16,28	1	10,30	1	11,64	1	-	-
2	17,79	2	9,62	1	41,98	4	9,57	1	3,48	-	-	-

[14] Dane PKW.

Okręg	SLD-UP		SRP		PO-PiS		LPR		PSL		komitety regionalne*	
	%	M	%	M	%	M	%	M	%	M	%	M
3	21,17	2	7,04	-	38,81	4	15,82	1	0,80	-	-	-
4	16,64	1	19,61	2	32,13	3	8,32	-	6,58	-	-	-
5	27,99	2	16,74	1	21,07	2	7,67	-	8,97	-	2,49	-
Łącznie		9		6		14		3		1		-

*Komitet Wyborczy Wyborców Powiatu Tczewskiego – Alternatywa 2002

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Tabela 13.6. Rozmiar nadreprezentacji w wyborach do sejmiku województwa pomorskiego w 2002 r.

Wyszczególnienie	SLD-UP	SRP	PO-PiS	LPR	PSL
Poparcie (%)	21,62	14,06	30,69	10,36	6,27
Mandaty w sejmiku (%)	27,27	18,18	42,42	9,09	3,03
Różnica	+5,65	+4,12	+11,73	-1,27	-3,24
Rozmiar nadreprezentacji	0,26	0,29	0,38	-0,12	-0,51

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Zmiany prawa wyborczego przełożyły się na wyniki wyborów, najwięcej zyskali najwięksi i dysponujący średnim poparciem: koalicja PO-PiS, Samoobrona RP i SLD-UP. PSL, które nie może liczyć na duże poparcie na Pomorzu, tym razem startując samodzielnie uzyskało 1 mandat, czyli – porównaniu z 1998 r., kiedy Stronnictwo było liderem koalicji Przymierze Społeczne – utraciło 1 mandat. PSL z poparciem nieco powyżej progu wyborczego oraz LRP znalazły się wśród podmiotów podreprezentowanych w samorządzie regionalnym.

Godnym podkreślenia jest fakt, że frekwencja wyborcza do sejmiku województwa pomorskiego (44,42%) była wyższa od krajowej – 42,30%. Rozkład frekwencji w poszczególnych okręgach wyborczych był zróżnicowany, co wiązało się ze specyfiką historyczno-społeczną województwa. Najwyższą frekwencję odnotowano w okręgu 4 (52,24%), najniższą w okręgu 3 (34,64%). W pozostałych okręgach wyborczych frekwencja wynosiła: okręg 1 – 47,01%, okręg

2 – 45,25%, okręg 5 – 44,98%^[15]. Na mapie wyborczej województwa wyróżnia się specyficzny podział: wyborcy zamieszkujący wschodnią i zachodnią jego część poparli SLD–UP i Samoobronę, natomiast PO–PiS i SLD–UP zwyciężyło w centralnej części.

Efekty wyborów do sejmiku województwa pomorskiego w 1998 i 2002 r.

Ponieważ pierwsze wybory do sejmiku województwa pomorskiego zakończyły się zwycięstwem AWS, która utrzymała swą silną pozycję na politycznej scenie regionalnej po wygranej w wyborach parlamentarnych 1997 r., to AWS stała się podmiotem inicjującym tworzenie koalicji w sejmiku województwa, którą zawiązała z Unią Wolności. Wybrany zarząd województwa pomorskiego składał się z 5 osób. Na jego czele stanął Jan Zarębski, wywodzący się z AWS, założyciel i właściciel firmy „Nata”, „Lonza” wytwarzającej wodę mineralną i inne napoje bezalkoholowe. Funkcję wicemarszałków pełnili (w różnych okresach I kadencji): Grzegorz Grzelak, Jacek Kurski, Witold Namysłak, Jan Kozłowski, a członkami zarządu byli: Dariusz Sobczak, Witold Namysłak, Kazimierz Klawiter, Bogdan Borusewicz^[16].

W 2002 r. zdecydowana przewaga w liczbie uzyskanych mandatów przez koalicję PO–PiS nie zagwarantowała tym podmiotom większości w sejmiku wojewódzkim. Drugą siłą polityczną w regionalnej reprezentacji była koalicja SLD–UP^[17]. Nowo wybrani radni sejmiku województwa pomorskiego, którego przewodniczącym został Brunon Synak (PO) mieli obowiązek wyłonienia organu wykonawczego, jakim jest zarząd. Marszałkiem województwa został Jan Kozłowski (25.11.2002 – 27.10.2006), były prezydent miasta Sopotu (1992-1998), przewodniczący pomorskiej PO. Funkcję wiceprzewodniczących

[15] <https://wybory2002.pkw.gov.pl/sejmik/gw1/w22/index.html> [dostęp: 14.03.2023].

[16] Skład zarządu województwa w trakcie kadencji ulegał zmianom personalnym, dlatego wymieniono wszystkie osoby pełniące te funkcje. Dane pozyskane z kancelarii sejmiku województwa pomorskiego w Gdańsku.

[17] J. Jańczak, *Walka w mateczniku Solidarności...*, dz. cyt., s. 182.

objęli: Marek Biernacki, Bogdan Borusewicz, Przemysław Marchlewicz, Jacek Głowacz^[18].

Pierwsze dwa lata funkcjonowania samorządu województwa II kadencji charakteryzowały się wysokim stopniem niestabilności politycznej. Koalicja PO–PiS nie przetrwała długo ze względu na podziały wewnątrz PiS i radykalizację niektórych frakcji. Brak stabilności struktury politycznej regionalnej legislatury przez długi czas powodował, że nie można było zbudować stabilnej większości, tworząc doraźne sojusze^[19]. Ponowne zawiązanie koalicji PO–PiS nastąpiło w pod koniec 2004 r.^[20], co wpłynęło na uspokojenie sytuacji we władzach sejmiku. Kartą przetargową były dwa miejsca w zarządzie województwa, które po uzgodnieniach otrzymali Marek Górski i Ryszard Nikiel. Efektem porozumienia było ustabilizowanie sytuacji, co miało istotne znaczenie dla zarządzania regionem. Niewątpliwym sukcesem tej kadencji samorządu było pozyskanie środków finansowych z Unii Europejskiej, co wpłynęło na rozwój gospodarczy Pomorza i redukcję stopy bezrobocia w regionie. Sami przedstawiciele sejmiku województwa pomorskiego pozytywnie ocenili kończącą się kadencję w 2006 r., np. wypowiedź radnego SLD: „w pierwszym okresie kadencji koalicja zbyt mocno zajmowała się sobą, przepychankami personalnymi, a za mało sprawami regionu. W drugiej połowie kadencji było już zdecydowanie lepiej. Dobrze oceniam racjonalne wydawanie środków z budżetu województwa, wiele z nich zostało przeznaczone na rozwój wsi. Tu Pomorze wyróżnia się pozytywnie na tle kraju”^[21].

Kluczowe indeksy wskazujące na charakter regionalnych scen wyborczych (indeks rywalizacyjności) i reprezentacji (efektywnej liczby partii i agregacji) dobrze obrazują zmianę warunków, w jakich funkcjonowały podmioty

[18] Ze względu na objęcie nowych funkcji Marek Biernacki został zastąpiony przez Mieczysława Struka, Bogdan Borusewicz przez Kazimierza Klawitera, a ten przez Mirosława Górskiego. Na podstawie informacji uzyskanych z kancelarii sejmiku województwa pomorskiego w Gdańsku.

[19] J. Jańczak, *Walka w mateczniku...*, dz. cyt., s. 182.

[20] Członkowie PiS powołali zespół do negocjacji z PO. W jego prace zaangażowani byli Tadeusz Cymański (szef partii na Pomorzu), Jacek Kurski, Anna Liss, Piotr Stanke (lider radnych PiS w sejmiku), <https://gdansk.naszemiasto.pl/koalicja-po-z-pis-coraz-blizej/ar/c1-6285751>, [dostęp: 14.03.2023].

[21] Por. <https://gdansk.naszemiasto.pl/sejmik-pomorski-podsumowanie-kadencji-od-przepychanek-do/ar/c1-6520503> [dostęp: 14.03.2023].

polityczne po pierwszej i drugiej elekcji do sejmiku województwa. W 1998 r. wartość indeksu rywalizacji, efektywnej liczby partii na poziomie sejmiku 2,47 w połączeniu z wysoką wartością indeksu agregacji (13,5) wyraźnie wskazuje na koncentrację potencjału politycznego przez lidera na arenie wyborczej i reprezentacji, w tym przypadku AWS. W 2002 r. z kolei, w wyniku m.in. dekompozycji prawej strony politycznego spectrum, zauważalne jest osłabienie podmiotów – zwycięzców na arenie wyborczej, wyższy poziom fragmentaryzacji sejmiku województwa oraz mniejszy potencjał głównych graczy na arenie reprezentacji.

Tabela 13.7. Kluczowe indeksy w wyborach do sejmiku województwa pomorskiego w 1998 i 2002 r.

Indeks:	1998	2002
Rywalizacyjności	0,63	0,70
Efektywnej Liczby Partii (reprezentacja)	2,47	3,4
Agregacji	13,5 (AWS)	8,48 (PO-PiS)

Źródło: opracowanie własne.

Zakończenie

Wybory samorządowe w województwie pomorskim charakteryzują się pewną specyfiką, wynikającą z tradycji kształtowania się ruchów opozycyjnych, „Solidarności”. To w tym regionie walka o mandaty we władzach samorządowych kończy się zwycięstwem kandydatów wywodzących się z „opozycji”. Chociaż sam region nie jest jednolity, składa się z bardziej liberalnej i aktywnej części środkowej i metropolitalnej oraz bardziej lewicowej i pasywnej części zachodniej i wschodniej^[22]. Rywalizacja o mandaty w sejmiku województwa przybiera charakter „dużej polityki”, co zauważalne jest m.in. w sposobach prowadzenia kampanii wyborczej.

[22] J. Jańczak, *Walka w mateczniku Solidarności...*, dz. cyt. s. 189.